

Sandra Habjanič, Damjana Žbontar

OSEM STOLETIJ VOGRČ.

Uredila dr. Marija Makarovič,
natisnila Krščanska kulturna zveza in
Narodopisno društvo Urban Jarnik,
založila Mohorjeva družba Celovec -
Ljubljana - Celje,
Celovec 1995, 428 str.

Pobudo za nastanek knjige *Osem stoletij Vogrč* so, ob osemstoletnici prve omembe Vogrč, dali domačini sami, ko so pripravili odmevno narodopisno razstavo.

Tajnik KKZ iz Celovca, g. Nužej Tolmajer, ki si je omenjeno razstavo ogledal, je predlagal, da bi zbrano gradivo predstavili tudi v razširjeni knjižni obliki, katere delež bi prispevali še strokovnjaki različnih družboslovnih strok.

Projekt Vogrče je stekel leta 1993. Povabilu k sodelovanju so se kot avtorji odzvali: Štefan Enzi, Milena in Vito Hazler, Jožko Koncilja, Rudolf Kontschitsch, Bertrand Kotnik, Bertej Logar, Maja Logar, Marija Makarovič, Pepej Polesnič, Marija Stanonik, Breda Vilhar in Pavel Zdovc.

Rezultat dela je lična, trdo vezana knjiga, z uvodno besedo Janka Zerzerja, predsednika KKZ v Celovcu, in urednice Manje Makarovič. Delo je bogato opremljeno s fotografijami, preslikavami, tehničnimi risbami in skicami, razpredelnicami, tabelami in načrti. Kratki povzetki na koncu knjige, napisani v nemškem jeziku, jasno in pregledno predstavijo delo vsakega avtorja posebej.

Prispevki sodelavcev so nastajali z zbiranjem gradiva na terenu, po domovih Vogrjank in Vogrjanov, v Koroškem deželnem arhivu v Celovcu, župnijskem arhivu v Vogrčah, Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu in univerzitetnih knjižnicah v Celovcu in Ljubljani.

Z imenom Vogrče se je na izrazito strokovni ravni ukvarjal Pavel Zdovc. Vogrške freske, njih ikonografski pomen, odkrivanje in restavriranje, funkcijo in vlogo, je obdelala Breda Vilhar na zanimiv in poučen način iz umetnostno zgodovinskega, etnološkega in zgodovinskega vidika. Bertrand Kotnik se je posvetil zgodovini starejših hiš v Vogrčah in na sosednji Dobrovi. Z dolgotrajnim kabinetnim delom se je Breda Vilhar, ponovno nadvse natančno, lotila urbarja in inventarjev vogrških podložnikov iz 17. in 18. stoletja. O vogrški gmotni kulturni dediščini so spregovorili Rudolf Kontschitsch, Štefan Enzi in Pepej Polesnič. Na že omenjeni, leta 1993 postavljeni razstavi predmetov, so le-te tokrat sistematično predstavili v sliki in besedi. O šolstvu, nemških liberalcih in zgodovini ljudske šole v Vogrčah je pisal Jožko Koncilja, o naselbinski in stavbni dediščini ter bivalni kulturi pa Milena in Vito Hazler. Delo sta zastavila kot prikaz načina življenja, pogojenega s človekovim bivalnim prostorom, opremo in stavbno dediščino. Znotraj življenja vogrških družin je Marija Makarovič na svež in privlačen način predstavila domove kmečkih, kajzarskih in nekmečkih družin, njihove načine

Osem stoletij Vogrč

preživljanja, prehranjevanja, oblačenja, itd. Izhajajoč iz družine razkriva socialno, duhovno in materialno kulturo ter se prek tega dotika čustvovanja in mišljenja Vogrjanov. Prispevek Maje Logar o društvenem življenju in povezovanju na vasi je obarvan s toplo osebno noto, s katero je uspela podati živo, verodostojno sliko domačinov in njihovega družabnega življenja. O tem, kdaj, kje in kaj so prepevali Vogrjani, je spregovoril Bertej Logar, o slovstveni folklori pa Marija Stanonik. Zbrala je pravljice, povedke, uganke, pregovore in rekla, izštevance in zmerjavke. Dotaknila se je še domačih hišnih imen in imen delov vasi oz. njih pomenov. S sestavkom o delu in življenju izjemnega človeka, Vogrjana Vinka Zaletela, je Maja Logar zaključila obsežno, interdisciplinarno, pa vendar v celoto zasnovano in poučno monografijo.

Delo *Osem stoletij Vogrč* je spomenik preteklosti, slika sedanjosti in kašipot prihodnosti vasi. Vogrjani so s tem dobili knjigo, ki je njihova izkaznica identitete, iz katere diha njihov ponos, vztrajnost in pogum. V pisani besedi predstavljena način življenja in kultura razkrivata in osvetljujejo večkrat napačno razumljenega koroškega človeka, njegov odnos do zemlje, slovenstva in soljudi.